

Antagen: Utbildnings- och kulturnämnden 2019-11-13, § 105
Ansvarig: förste bibliotekarie

MEDIEPLAN FÖR FOLKBIBLIOTEKEN

Markaryds kommun 2019–2021

Interiör Markaryds bibliotek

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Del 1

Inledning	2
Därför ska vi ha medieplan	2
Styrdokument	2
Inköspolicy	2
Prioriterade grupper	4
Fjärrlån/Samverkan med andra bibliotek	6
Källförteckning/Länklista	7

Del 2

Våra Bibliotek	8
Omvärldsbevakning	8
Bibliotekens samverkanspartners	9
Inköskanaler	9
Förvärvsansvariga och mediehantering	9
Hjälp i mediearbetet	10
Gallring - Magasiner	10
Lånesamverkan	11
Analys-Mål	12
Bilaga 1 Tabell: Cirkulationstal: utlåning-bestånd-utnyttjande	14
Bilaga 2 Tabell: Mediebestånd äldre än 10 år	15

Inledning

Vi har valt att göra den del som rör styrdokument, inköspolicy, prioriterade grupper och samverkan med andra bibliotek tillgänglig för kommunens invånare på vår hemsida. Övriga delar av planen är främst en intern handlingsplan. Om någon önskar ta del av hela medieplanen går det bra att höra av sig till biblioteken.

Därför ska vi ha Medieplan för folkbiblioteken

För att:

- bättre kunna tillgodose biblioteksbesökarnas behov.
- effektivisera mediearbetet. Få en beskrivning av dagsläget och bättre kunskap om mediebestånd och mediehantering.
- ha en handlingsplan i mediearbetet.

Styrdokument

Nationell

Bibliotekslagen, 2013:801

Regional

Regional Medieplan för Blekinge och Kronoberg 2018 – 2019

Riktlinjer och rutiner för fjärrlånesamverkan mellan Blekinge, Kalmar och Kronobergs län

Riktlinjer för gemensamt medieanslag. Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg

Kommunal

Kultur- och Biblioteksplan, Markaryds kommun 2014 – 2019

Inköspolicy

Allmänt

Biblioteken är för alla. Biblioteken ska ha ett så brett utbud som möjligt av olika slags media för alla åldrar. På biblioteket ska alla kunna göra nya upptäckter och få oväntade upplevelser genom både nyutgivna och äldre medier.

Alla som vill låna på våra bibliotek har möjlighet att påverka inköpen genom att lämna inköpsförslag. Personalen ska visa respekt för förslagen och bemöta dem professionellt och effektivt.

Bibliotekspersonalen gör genom inköpsarbetet ett urval för de anslag som finns till förfogande och anpassar inköpen till vad som finns innan på biblioteken. Markaryds kommun är med i ”Kronobergsavtalet” för upphandling av medier och köper in media från leverantörer enligt avtal. Olika slags medier på våra bibliotek är: tryckta böcker, tidningar o tidskrifter, noter, film; främst barnfilm, ljudböcker, e-böcker, e-ljudböcker, nättjänster/databaser, spel, anpassade medier som; talböcker, lättläst, stor-stil, teckenspråksböcker, böcker och DVD med tecken-stöd och taktila böcker mm.

Gåvor av medier tas emot i undantagsfall som t.ex. medier till vår lokalsamling. Biblioteket i Markaryd har en egen lokalsamling med olika typer av medier om vår kommun.

Etiska riktlinjer

I princip tar vi avstånd från medier vars huvudsyfte är att glorifiera eller propagera för våld, rasism, eller spekulera i andra fördomar som strider mot FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna.

Två viktiga paragrafer i Bibliotekslagen

”2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.”

”6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.”

Med utgångspunkt från §2 och §6 i bibliotekslagen kommer vi på biblioteken i Markaryds kommun att tänka på allas delaktighet i samhället och ge olika åsikter utrymme. Vi ska eftersträva allsidighet och kvalitet. Vi behöver göra ett aktivt urval av medieutbud och nyutgivning och inköpen får inte styras av ideologiska eller religiösa påtryckningar. Att biblioteken är för alla betonas i vår Kultur- och Biblioteksplan.

Vi kommer att sträva efter att ha ett bra och aktuellt mediebestånd och bibliotek anpassade efter kommuninvånarnas behov. Mediebeståndet vid folkbiblioteken i kommunen betraktas som ett gemensamt bestånd. Kommuninvånarna ska lätt kunna beställa från de olika biblioteken i kommunen och få boken till sitt närmaste bibliotek. Vi arbetar med att cirkulera en del av våra medier mellan biblioteken och placerar dem några månader på ett annat bibliotek i kommunen för att ge fler kännedom om och tillgång till våra medier.

Prioriterade grupper

Barn och ungdomar

Barn och ungdomar är en prioriterad grupp i Kultur- och Biblioteksplanen och i Bibliotekslagen § 8 där det betonas att biblioteken ska ”främja språkutveckling och stimulera till läsning” För att uppnå målen krävs ett bra genomarbetat bestånd av barn- och ungdomsböcker till utlån. Förutom böcker på vanlig hylla finns även en pool med böcker för bokprat och andra böcker i magasinet på Markaryds bibliotek. För att öka alla barns tillgång till böcker i hemmet arbetar vi med gåvoböcker i enlighet med vår Kultur-biblioteksplan samt regionens projekt ”Språkstegen” som är ett utvecklingsarbete riktat till alla föräldrar och barn 0 - 3 år i Kronoberg och Blekinge där bibliotekspersonal, barnhälsovårdspersonal, logopedier och förskolor samverkar.

Tryckta medier för barn

Vi ska uppmärksamma böcker för förskolebarn som bidrar till språklig medvetenhet och språkutveckling och inbjuder till högläsning och boksamtal. Samspel mellan bild och text är viktigt vid inköp av bilderböcker och småbarnsböcker/pekböcker.

Vi ska köpa in barn- och ungdomsböcker som väcker läsglädje och stimulerar till språkutveckling hos barn och ungdomar. Vi eftersträvar mångfald och inkludering i våra inköp så att alla barn och ungdomar kan känna igen sig eller känna empati med bokens personer.

Tillförlitliga och aktuella fackböcker ska finnas för olika åldrar. Layout och disposition ska vara logisk och lätt att följa.

Vi har ett mindre urval av tidskrifter för barn på biblioteken i Markaryd, Strömsnäsbruk och Traryd.

Vad gäller böcker på mångspråk och skolspråk behöver vi utöka vårt bestånd genom en långsiktig satsning. Huvudbiblioteket har som mål att köpa in böcker på skol- och mångspråk till barn och ungdomar för 18 % av anslaget.

Vi behöver även fortsätta att satsa på lättlästa böcker för olika åldrar.

Övriga medier för barn

På biblioteket finns Äppelhyllor med anpassade medier för barn med funktionsnedsättning. Beståndet behöver utvecklas under planperioden.

Fler ljudböcker för barn och ungdomar behöver köpas in.

Barn-/ungdomsfilm köps in gemensamt till Markaryds och Strömsnäsbruks bibliotek och cirkuleras mellan biblioteken.

Vi har påbörjat en satsning på spel. Spel i olika former utgör en stor del av den kultur barn och ungdomar tillägnar sig i dag. På biblioteket vill vi erbjuda ett högkvalitativt och brett spektrum av Tv-spel och rollspelsböcker för hemlån dessutom brädspel samt Tv-spel att använda på plats. Möjlighet att spela Tv-spel på biblioteket erbjuds på huvudbiblioteket. Biblioteket köper endast PEGI-klassade spel för 3,7 och 12 år. Vi kommer att jobba aktivt mot en mångsidighet vad gäller format, genre och åldersfördelning. Åldersgräns för hemlån av Tv-spel på biblioteken i Markaryds kommun är 12 år.

E-media för barn finns tillgänglig att ladda ner gratis från bibliotekets internetsida.

Personer med funktionsnedsättning

I bibliotekslagen §4 lyfts personer med funktionsnedsättning fram som en prioriterad grupp. Vi har i vår Kultur-Biblioteksplan som ett inriktningsmål att ha ett utbud för alla oavsett funktionsnedsättning och olika behov. Enligt den Regionala medieplanen ska biblioteken ha ett bestånd som motsvarar kommuninvånarnas behov och efterfrågan av talböcker, teckenspråksböcker, taktila böcker, lättlästa böcker, storstilsböcker, böcker med teckenstöd m.m. På Markaryds och Strömsnäsbruks bibliotek finns alla medietyper som räknas upp. De mindre filialerna har vissa av medietyperna. Vi köper också in eller fjärlånar olika medietyper vid

behov och har under 2019 möjlighet att använda regionens kompletterande anslag för enstaka medieinköp.

Bibliotekspersonalen registrerar personer med behov av talböcker som låntagare med rätt till egen nedladdning av talböcker från MTM (Myndigheten för tillgängliga medier). Kommunbiblioteken har även ett eget bestånd till utlån för olika åldrar.

Äppelhyllor finns på Markaryds och Strömsnäsbruks bibliotek med exempel på olika medier att låna till barn/ungdomar för föräldrar och personal inom skola och förskola. Vi behöver fortsätta att utveckla Äppelhyllorna under planperioden och att köpa in mer lättläst. Vi behöver även fortsätta att utveckla våra Storstils-hyllor under planperioden och planerar för att köpa in minst 5 - 7 stycken varje år.

Personer med annat modersmål än svenska

Nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska är prioriterade grupper som nämns i §5 i bibliotekslagen och i vår Kultur- och Biblioteksplan där ett inriktningsmål är att ha ett utbud för alla oavsett språk. Vi har ett minibestånd på våra nationella minoritetsspråk. Vid behov köper vi in eller fjärrlånar från andra bibliotek.

I Markaryds kommun var 2384 av kommuninvånarna utrikesfödda år 2017 enligt SCB. Den största gruppen är för närvarande arabisktalande från Syrien. Vi har kommuninvånare från många olika länder.

Enligt den regionala medieplanen ska kommunbiblioteken hålla ett lämpligt grundbestånd av litteratur, lexikon, språkkurser och tidningar/tidskrifter för kommuninvånarnas behov. Vi prioriterar barn vad gäller egna inköp på mångspråk. Vi har även mindre bestånd av böcker på mångspråk för vuxna, språkkurser, lexikon och lättläst litteratur. Personer som önskar tidningar/tidskrifter visar vi vår e-tjänst med tidningar och tidskrifter från mer än 100 länder, samt vår lättlästa nyhetstidning på svenska.

Vi har möjlighet att vända oss till biblioteken Växjö och Karlskrona för fjärrlån av vissa språk, samt att använda regionens anslag för kompletterande medieförsörjning för enstaka inköp i enlighet med den regionala medieplanen för 2018–2019. Internationella biblioteket, Stockholm är lånecentral för alla Sveriges kommuner vad gäller mångspråk.

Vi kommer att satsa mer på böcker på mångspråk och skolspråk under planperioden.

Fjärrlån/samverkan med andra bibliotek

Vi tar emot fjärrlånebeställningar från andra bibliotek. Vi fjärrlånar också själva böcker från andra bibliotek som kompletterande medieförsörjning. Biblioteken i Markaryd ska ha ett bra grundbestånd. Fjärrlånebeställningar på populär litteratur som går att köpa ska betraktas som inköpsförslag. Allt är inte möjligt att fjärrlåna och det är alltid utlånande bibliotek som avgör. Det är viktigt att beställaren är ute i god tid. Medier som finns på våra egna bibliotek fjärrlånas bara i undantagsfall t.ex. inför författar-besök.

Studierande vid högskola/universitet som bor på studieorten hänvisas i första hand till sitt studiebibliotek. Vad gäller studielitteratur hänvisas i första hand till e-böcker.

Biblioteken i Kronoberg/Blekinge och Kalmar har ett särskilt fjärrlåne/mediesamarbete med transporter mellan biblioteken, se de regionala styrdokumenterna. Ett nytt transportavtal upphandlas under år 2019. Fram till dess att det nya avtalet är färdigt gäller tillfälligt mer restriktiva regler för fjärrlån mellan biblioteken i regionen.

Vi följer normalt denna ordning för våra fjärrlån från andra bibliotek: 1) Fjärrlån inom regionen. 2) Internationella biblioteket och Lånecentralen i Umeå. 3) Universitetsbiblioteken och Högskolebiblioteken

Källförteckning/länklista

Bibliotekslag. SFS 2013:801

<http://rkrattsdb.gov.se/SFSdoc/13/130801.PDF>

Kultur- och Biblioteksplan Markaryds kommun 2014–2019. 2013

<https://www.markaryd.se/download/18.../Kulturbiblioteksplan2014-2019.pdf>

Regional medieplan för Blekinge och Kronoberg - roller, ansvar och mediesamarbete 2018–2019. Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg. 2018.

http://www.biblioteksutveckling.se/a/uploads/dokument/medieplaner/2018-2019_Regional_medieplan_f%C3%B6r_Blekinge_och_Kronoberg.pdf

Riktlinjer och rutiner för lån mellan kommunbiblioteken i Blekinge, Kalmar och Kronobergs län. Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg. 2016.

http://www.biblioteksutveckling.se/a/uploads/dokument/riktlinjer/fjarllan_riktlinj_sydst.pdf

Riktlinjer för gemensamt medieanslag. Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg, 2019.

http://www.biblioteksutveckling.se/a/uploads/dokument/riktlinjer/riktlinjer_medieanslag.pdf

Del 2

Våra Bibliotek i Markaryds kommun

Folkbibliotek i kommunen

Folkbibliotek finns i Markaryd, Strömsnäsbruk, Traryd och Hinneryd. Markaryds bibliotek är kommunens huvudbibliotek och är sedan december 2018 meröppet med självbetjäning. Samtliga bibliotek är integrerade i någon form. Markaryds bibliotek i Kulturhuset, Strömsnäsbruks bibliotek i Folkets hus, Traryds bibliotek i Verdandiföreningens lokaler och Hinneryds bibliotek i församlingshemmet. Vår minsta filial Hinneryds bibliotek har öppet med självbetjäning när församlingshemmet är öppet men är inte digitaliserat. Vi planerar för meröppet bibliotek med självbetjäning i Strömsnäsbruk år 2019.

Skolbibliotek i kommunen

Skolbibliotek på grundskolenivå finns i Markaryd, Timsfors, Traryd och Strömsnäsbruk, samt på gymnasienivå på KCM i Markaryd. Projektanställd skolbibliotekarie arbetar under 2019 under olika perioder på varje skolbibliotek. Övrig skolbibliotekspersonal finns på Markaryds och Strömsnäsbruks skola.

Omvärldsbevakning

Befolkningen i Markaryds kommun har ökat och var år 2018 10 260 personer. Markaryds kommuns strategiska läge gör att biblioteken även har besökare från grannkommuner i Skåne, Halland och Kronoberg.

Andel utrikesfödda uppgick år 2017 till 2384 personer enligt SCB. Den största gruppen är för närvarande arabisktalande från Syrien.

I Markaryds kommun finns många företag, med Nibe som största industri. Markaryds kommun är en annan stor arbetsgivare. På rankningar över företagsklimat brukar Markaryd ligga högt. Inpendlingen för jobb i Markaryds kommun är större än utpendlingen. Huvudbiblioteket är centralt beläget nära buss och tåg i vårt levande kulturhus och genom meröppet tillgängligt kl. 7-22 alla dagar.

Kommuninvånarnas utbildningsnivå var år 2017 ungefär som genomsnittet för Sverige vad gäller gymnasieutbildning på 3 år 22,19 % av folkbokförda invånare från 16 år jämfört med 21,84 %. Färre än genomsnittet hade en eftergymnasial utbildning på minst 3 år. 8,44 % hade eftergymnasial utbildning på minst 3 år jämfört med 20,07 % för riket.

Markaryds kommun hade under oktober 2018, 437 barn inom förskolan fördelat på 8 enheter och 21 avdelningar. Kommunens 4 grundskolor hade under oktober 2018 1094 elever.

Från förskoleklass till år 6 fanns 734 elever och i år 7 - 9 fanns 360 elever. Gymnasieskolan KCM i Markaryd hade 323 elever oktober 2018.

Bibliotekens samverkanspartners år 2018

Folkbiblioteken samverkade år 2018 med:

- 21 förskoleavdelningar, dagbarnvårdare och öppen förskola,
- 4 grundskolor, 2 fritidshem, 1 gymnasieskola
- 4 enheter inom omsorg och daglig verksamhet för funktionsnedsättning,
- 4 enheter inom äldreomsorg, äldrepedagog
- Region Kronoberg, 1 barnavårdscentral, 1 familjecentral
- Folkbiblioteken i regionen, Biblioteksutveckling Blekinge-Kronoberg
- Flera olika föreningar, organisationer och studieförbund

Inköpskanaler

Kronobergs-biblioteken har ett gemensamt upphandlingsavtal för medier. Nuvarande avtal 2019–22 innebär flera olika leverantörer.

- Adlibris: Tryckta medier och ljudböcker på svenska, skolspråk och mångspråk med biblioteksutrustning och plastning.
Outrustade tryckta medier och utrustade ljud-böcker på svenska och på skolspråk.
- FörlagEtt: Tv-spel, DVD och Musik.
- Prenax: Tidningar och tidskrifter.

E-medier ligger utanför Kronobergs-avtalet. Vi använder för närvarande:

Elib: Tryckta medier i digital form, e-ljudböcker, e-språkkurser.

Pressreader/Library press display: Tidningar och tidskrifter

Förvärvsansvariga och mediehantering

Förvärvsansvariga bibliotekariéer för vuxna på HB och filialerna har telefonmöte 1–2 gånger i månaden och samverkar genom BTJ:s digitala inköpsvägledning. Förvärvsansvariga bibliotekariéer för barn på HB och filialerna samverkar genom den digitala inköpsvägledningen. All personal med inloggning kan se noteringarna och skriva in egna kommentarer. All biblioteks-personal har möjlighet att lämna förslag.

Vi uppmuntrar inköpsförslag från våra låntagare och alla förslag ska behandlas med respekt, professionellt och effektivt. Inom 5 arbetsdagar ska vi lämna någon form av svar.

Gåvor av medier tas emot i undantagsfall som t.ex. medier till vår lokalsamling.

Medier levereras till Markaryds och Strömsnäsbruks bibliotek. Inköpsansvariga biblioteks-assistenter vid Markaryds och Strömsnäsbruks bibliotek arbetar praktiskt med beställningar och hanteringen av medier. Bokvård/lagning av böcker görs främst av biblioteksassistenterna och endast i de fall då arbetsinsatsen bedöms rimlig och man kan förvänta sig ett hållbart resultat.

Hjälp i mediearbetet

Vi använder vårt biblioteksdatasystem BOOK-IT för att analysera bestånd och statistik vid arbete med inköp och gallring. Kommunens skolbibliotek har samma biblioteksdatasystem, så att vi kan lätt se det samlade mediebeståndet i vår kommun.

Biblioteket har abonnemang på Bibliotekstjänsts inköpsvägledning. Personalen omvärldsbevakar också recensioner och boktips från flera olika kanaler. Personalens egen kunskap om vad besökarna frågar efter, samt litteratur- och mediekännedom är viktig. I vissa fall kan det även ge viss vägledning att undersöka hur andra bibliotek i regionen och i Sverige har köpt. Vi har inloggning till en gemensam sida där vi ser bestånd för övriga bibliotek i regionen.

Bibliotekens låntagare lämnar inköpsförslag och svar ges i någon form inom 5 arbetsdagar i enlighet med våra nuvarande tjänstegarantier. Inköpsförslag köps i första hand in av det bibliotek som fått förslaget. Om boken är för ”smal” för det egna biblioteket kan förslaget lämnas vidare. Efterfrågade medier bör köpas in till det egna biblioteket. Fjärrlåneansökningar ska betraktas som inköpsförslag.

Gallring - Magasinering

Gallringskriterier

- Det finns inget behov av boken.
- Bokens skick: trasig, sliten, fläckar, anteckningar etc.
- Lite utlånad de senaste åren, riktpunkt 5 år. Riktpunkt Markaryd barnavdelning 1000 dagar.
- Inaktuellt eller missvisande innehåll.
- Dubblett.
- Ny upplaga.
- Resehandböcker, riktpunkt gallras efter 5 år.

Gallringsplan

Varje år: Vuxen: V, N + annan inaktuell litteratur som behöver bytas ut. Böcker med gallringsbehov som upptäcks i den vanliga hanteringen av böcker. Barn: Se över bilderböcker, pekböcker, småbarnsböcker och inaktuell facklitteratur.

Markaryd

Personalen i Markaryd har gjort ett omfattande gallringsarbete av samtliga avdelningar under år 2018 i samband med införande av RFID

Vuxen. År 1 – 3 Magasin: fack, skön dikter/drama + materiel som inte är inlagt

Barn. År 1 - 3 Löpande cirkulär gallring. 2018 gallrades magasin samt Hcg och uHc/Hce.

Barn Fack, Hcf och övriga medier kommer därefter. Därefter börjar vi om i magasinet igen.

Filialerna

Ett omfattande gallringsarbete har gjorts även vid Strömsnäsbruks biblioteks vuxenavdelning inför införande av RFID år 2019

År 1: Strömsnäsbruk folianter, Hc.02, Hc.03, Hc(s), Barn: bilder/pek-böcker, Hcg, uHc/Hce Traryd Barn fack påbörjas.

År 2: Traryd gallring fortsätter. Strömsnäsbruk löpande gallring vid behov

År 3: Hinneryd gallring. Strömsnäsbruk o Traryd bilderböcker.
Strömsnäsbruk och Traryd löpande vid behov.

Magasinering

Kriterier för magasinering, Markaryd

- Vuxen skön: Klassiker och kända eller populära författarskap, lokal litteratur
- Vuxen fack: Magasineras efter övervägande i undantagsfall t. ex.: hantverksböcker med udda tekniker, biografier/memoarer över kända personer samt årsböcker.
- Barn: Klassiker, lokal anknytning, populära ämnen.
- Filialerna i Traryd och Hinneryd magasineras ingenting och Strömsnäsbruks bibliotek endast i undantagsfall. Strömsnäsbruks bibliotek har böcker från tidigare föreningsbibliotek i magasinet.

Lånesamverkan

Lån inom kommunen

Bokbeståndet vid folkbiblioteken i kommunen betraktas som ett gemensamt bestånd. Kommuninvånarna ska lätt kunna beställa från de olika biblioteken i kommunen och få boken till sitt närmaste bibliotek. Vi har separata reservationsköer vid varje bibliotek för populära medier som köpts till mer än ett bibliotek i kommunen.

Fjärrlån - samverkan med andra bibliotek

Vi tar själva emot fjärrlånebeställningar från andra bibliotek. Vi ska normalt sträva efter att vara generösa vid förfrågningar från andra bibliotek. Fjärrlånebeställningar/reservationer på andra bibliotek görs av fjärrlåneansvarig bibliotekarie på huvudbiblioteket och filialbiblioteken. Ankomstregistrering, utlån, retur görs av all bibliotekspersonal eller personal med särskilt ansvar för vissa moment.

Vi fjärrlånar böcker från andra bibliotek som kompletterande medieförsörjning. Biblioteken i Markaryd ska ha ett bra grundbestånd och fjärrlåna med ansvar och förnuft. Populär köpbar litteratur ska betraktas som inköpsförslag. Allt är inte möjligt att fjärrlåna och det är alltid utlånande bibliotek som avgör. Böcker som vi har själva lånas endast in i undantagsfall som t.ex. till författarbesöken på skolorna.

Utbildningsnivån i Markaryd är lägre än genomsnittet för eftergymnasial utbildning. Det är därför angeläget att försöka hjälpa studenter med fjärrlån/inköp till våra bibliotek av

studielitteratur när så är möjligt. Vi har noterat att högskolebiblioteken och universitetsbiblioteken har blivit mer restriktiva med utlån av studielitteratur. Vad gäller studielitteratur hänvisar vi i första hand till e-böcker. Studerande som bor på studieorten hänvisas i första hand till sitt studiebibliotek vid beställning av studielitteratur. Fjärrlånebeställningar av gymnasial litteratur och litteratur för SFI ökar på våra bibliotek i kommunen medan möjligheten att fjärrlåna är begränsad.

Biblioteken, i Kronoberg/Blekinge och Kalmar har ett särskilt fjärrlåne/mediesamarbete med transport mellan biblioteken, och träffas till mediemöten (se de regionala styrdokumenterna). Vi har möjlighet att reservera direkt i respektive biblioteks katalog i regionen. Ett nytt transportavtal upphandlas under år 2019. Fram till dess att avtalet är klart gäller mer restriktiva rekommendationer för fjärrlån mellan biblioteken i regionen.

Vi har under år 2019 möjlighet att köpa in kompletterande litteratur från gemensamt anslag som Biblioteksutveckling Blekinge/Kronoberg administrerar, främst för facklitteratur/studielitteratur och mångspråk.

Lathund för fjärrlån i Markaryds kommun: 1) Biblioteken i Kronoberg, Blekinge och Kalmar. 2) Lånecentralen Umeå och Internationella biblioteket 3) Libris, Högskole- och universitetsbibliotek, 4) Norden och andra bibliotek utanför Sverige, i undantagsfall efter bedömning av fjärrlåneansvariga på våra bibliotek. Vi kan ta hjälp av lånecentralen i Umeå med utlandslån vid behov.

Analys – mål

Cirkulationstal

Cirkulationstal är ett mått för nyttjandegrad. Vi har valt att inte gå in på detaljnivå för avdelningarna. Vi har till vår medieplan räknat fram tal för 2017 och 2018. Tabellerna redovisas som bilagor. Liksom tidigare ligger bilderböckerna i topp med 3,37 för Markaryd respektive 2,02 för Strömsnäsbruk. Cirkulationstalet för skönlitteratur för vuxna i Markaryd har ökat med 0,6 till 1,3 och har nu ett cirkulationstal över 1. E-medier som e-böcker och e-ljudböcker svarar fortfarande för en låg andel av den totala utlåningen, mindre än 1 procent av den totala utlåningen av tryckt text och ljudböcker.

Ålder på bestånd och andel nyförvärv

En omfattande översyn och gallring av Markaryds och Strömsnäsbruks bestånd gjordes under år 2018 i samband med införande av RFID-teknik och meröppet. Totalt 6166 exemplar på huvudbiblioteket och 2859 exemplar på Strömsnäsbruks bibliotek. Markaryds bibliotek hade vid slutet av året 64% fysiskt bestånd som var äldre än 10 år. Markaryd och Strömsnäsbruk hade tillsammans 69% äldre fysiskt bestånd.

En viktig förutsättning för bra utlåningsstatistik är andelen nyförvärv. Andelen nyförvärv räknat på totalt bestånd av fysiska böcker på folkbiblioteken i Markaryd var tillsammans 4%. Andelen nyförvärv av fysiska böcker på folkbiblioteken per invånare var i Markaryd 0,19/invånare. Vi har tidigare haft som mål att nå 0,2/invånare. Vi måste sträva efter att höja vårt mål för andelen nyförvärv i Markaryd under planperioden. I Lessebo som är en annan

mindre kommun i regionen var 9 % av det totala fysiska beståndet av böcker nyförvärv enligt KB:s årsstatistik för år 2018. Andelen nyförvärv av fysiska böcker per invånare var 0,56 i Lessebo år 2018.

Prioriterade grupper och media

- Barn och unga och därmed även media för barn och unga är en prioriterad grupp i vår biblioteksplan och i bibliotekslagen. Utöver inköp av barn- och ungdomsböcker, och film satsar vi extra på äppelhyllorna, våra gåvoböcker till barn och föräldrar, ljudböcker, lättlästa böcker, böcker på mångspråk och skolspråk samt spel för barn och unga 2019–2021.
- Personer med annat modersmål än svenska är en prioriterad grupp i bibliotekslagen och i vår biblioteksplan. Huvudbiblioteket har som mål att köpa in böcker på mångspråk/skolspråk för 18% av barnanslaget och mångspråk/skolspråk prioriteras även av vuxenavdelningen. Filialerna tänker också särskilt på denna målgrupp. Vad gäller nationella minoritetsspråk har vi mindre bestånd och köper/fjärlånar vid behov. Strömsnäsbruks bibliotek prioriterar romani av minoritetsspråken; särskilt barnböcker och ungdomsböcker efterfrågas.
- Vad gäller personer med funktionsnedsättning kommer vi utöver fortsatt satsning på Äppelhyllor för barn att köpa in minst 5–7 storstilsböcker/år för vuxna och vara lyhörda för behov och önskemål av övriga medier.
- Utöver prioriterade grupper i bibliotekslagen behöver vi i Markaryds kommun se över hur gymnasieskolans bibliotek och folkbiblioteken ska möta den ökade efterfrågan på folkbiblioteken av studielitteratur på gymnasienivå, och för SFI. Vi märker att möjligheten att fjärlåna denna litteratur begränsas och behöver möjlighet att förstärka beståndet lokalt.

Långsiktiga mål i siffror

- Andelen nyförvärv av vanliga tryckta böcker ska öka till minst 0,3/invånare och andel nyförvärv av tryckta böcker till 5% av mediebeståndet.
- Vi ska sträva efter cirkulationstal på minst 1,5 för medier som finns placerade ute i biblioteket.
- Utlåningen ska öka med 100 lån/år 2019–2021.

Tabeller

Bilaga 1 Cirkulationstal

Bestånd exkl. magasin

Avdelning	Bestånd		Utlåning		Utnyttjande	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Markaryd Vux						
Markaryd Vux Facklitteratur	5954	7773	4240	4753	0,70	0,60
Markaryd Vux Skönlitteratur	5583	7140	4422	9541	0,70	1,3
Markaryd Barn						
Facklitteratur	1075	1084	792	926	0,74	0,85
Skönlitteratur Hcf (utom bilderböcker)	1438	1258	2985	2603	2,07	2,07
Bilderböcker - Hcf	1083	1572	3642	5289	3,36	3,37
Skönlitteratur - Hcg Hcg	1158	878	1208	1054	1,04	1,20
Skönlitteratur uHc/uHce	708	746	638	638	0,90	0,86
Strömsnäsbruk Vux						
Strömsnäsbruk Vux Fack	5787	4888	1864	1950	0,3	0,39
Strömsnäsbruk Vux Skönlitteratur	7222	6263	2913	3052	0,4	0,48
Strömsnäsbruk Barn						
Facklitteratur	1040	1083	532	400	0,5	0,38
Skönlitteratur Hcf (utom bilderböcker)	2015	1037	2680	1076	1,3	0,89
Bilderböcker Hcf	961	914	1698	1849	1,7	2,02
Skönlitteratur Hcg	1617	1027	568	329	0,35	0,32
Skönlitteratur uHc/Hce	1404	966	377	283	0,26	0,29

Bilaga 2 Mediebestånd äldre än 10 år

Mediebestånd äldre än 10 år 2019-04-01 inkl. magasin			
Facklitteratur	Markaryd	Strömsnäsbruk	Ex M+S
Vuxen	8 456	4 878	13 334
Barn	797	862	1 659
Skönlitteratur	Hb	Str	Ex M+S
Vuxen	5 767	6 049	11 816
Barn	4 366 (59%)	4 105	8 471
Summa	19 386	15 894	35 280
% av bestånd	64%	76%	69%